

СКРИЛЬ С. А.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових
дисциплін

(Інститут права та безпеки
Одеського державного університету
внутрішніх справ)

ORCID ID: 0000-0001-8850-0883

УДК 347.79

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.5.2.58>

НАЦІОНАЛЬНА МОРСЬКА БЕЗПЕКА В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ ТА КРИЗИ СВІТОВОГО ПОРЯДКУ

Сучасна система міжнародного правопорядку сформувалась на принципах міжнародного права, які зафіксовані в Статуті ООН та в Заключному Акті НБСЄ 1975 р. Незважаючи на цивілізаційні ціннісні протиріччя між державами, 50 років після Другої світової війни пройшли майже без глобальних конфліктів. Водночас, розпад СРСР та завершення «холодної війни» на початку 90-х років ХХ століття призвели до створення однополярної структури міжнародних відносин з домінуванням держав Західної цивілізації на чолі з США. Тривалий час конкуренція між державами в глобальному суспільстві існувала переважно в економічній, технологічній та культурній сферах. Однак агресія російської федерації проти України у 2022 р. стала каталізатором зміни світового порядку. Принципи міжнародного права виявилися декларацією та фікцією у ХХІ столітті. Перед світовим співтовариством постали проблеми не тільки зупинення агресора, але й створення нового ефективного механізму міжнародно-правової відповідальності, який має виконати міжнародну загально-превентивну функцію – з однієї сторони, та забезпечити притягнення до відповідальності міжнародних злочинців, повну компенсацію державою-агресором збитків, завданих потерпілій державі, юридичним та фізичним особам – з іншої сторони. Вирішення зазначених проблем потребує політичних зусиль як на рівні кожної держави – прийняття відповідних актів щодо застосування санкцій проти агресора, так і на міжнародному – формування узгодженої позиції «демократичного світу» щодо обмежень судового імунітету держави, дії якої кваліфікуються за ознаками агресії відповідно до Резолюції Генеральної Асамблеї ООН № 3314 від 14.12.1974 р.

Йдеться про формування нової парадигми міжнародного права – ієрархії принципів *jus cogens* у випадках юридичної колізії. Тобто у разі міжнародного визнання (Генеральною Асамблеєю ООН) акту агресії (і як наслідок – порушення принципу територіальної цілісності) однієї із держав, принцип суверенної рівності відносно цієї держави не має діяти. Фактично це призведе до створення ефективних механізмів притягнення до міжнародно-правової відповідальності держави-агресора.

Отже, без вирішення світовою спільнотою означених питань, міжнародне право втрачає характер універсального регулятора відносин між державами. Можна визначити кризу міжнародного права як одну із глобальних проблем сучасності в умовах загострення міжцивілізаційних конфліктів.

Ключові слова: міжнародна безпека, міжнародний збройний конфлікт, світовий порядок, морська безпека, міжнародно-правова відповідальність, судовий імунітет.

Skryl S. A. National maritime security in the context of international security and world order crisis

The modern system of international law was formed on the principles of international law, which are enshrined in the UN Charter and the CSCE Final Act of 1975. Despite the civilizational value contradictions between states, 50 years after World War II passed almost without global conflicts. At the same time, the collapse of the USSR and the end of the Cold War in the early 1990s led to the creation of a unipolar structure of international relations dominated by the states of Western civilization, led by the USA. For a long time, competition between states in the global society existed mainly in the economic, technological and cultural spheres. However, the aggression of the Russian Federation against Ukraine in 2022 became a catalyst for a change in the world order. The principles of international law have turned out to be a declaration and a fiction in the 21st century. The world community has faced the problem of not only stopping the aggressor, but also of creating a new effective mechanism of international legal responsibility, which should fulfill an international general preventive function – on the one hand, and to ensure the prosecution of international criminals, full compensation by the aggressor state for the losses caused to the victim state, legal entities and individuals – on the other hand. Solving these problems requires political efforts both at the level of each state – adopting relevant acts on the application of sanctions against the aggressor, and at the international level – forming a coordinated position of the "democratic world" on restrictions on the judicial immunity of a state whose actions are qualified by the signs aggression in accordance with UN General Assembly Resolution No. 3314 of 12/14/1974. This is about the formation of a new paradigm of international law – a hierarchy of *jus cogens* principles in cases of legal conflict. That is, in the event of international recognition (by the UN General Assembly) of an act of aggression (and as a consequence – a violation of the principle of territorial integrity) of one of the states, the principle of sovereign equality should not apply to this state. In fact, this will lead to the creation of effective mechanisms for holding the aggressor state accountable under international law. The crisis of international law can be defined as one of the global problems of our time in the context of aggravation of intercivilizational conflicts.

Key words: *international security, international armed conflict, world order, maritime security, international legal responsibility, judicial immunity.*

Виклад основного матеріалу. Для розуміння “матриці” сучасної системи міжнародних відносин, а також особливостей моделі міжнародної безпеки у XXI столітті, варто звернутись до цивілізаційної мапи епохи постмодерну.

Проблематика цивілізаційного виміру сучасного світового порядку та глобальної взаємодії націй-держав знайшла глибоке обґрунтування у працях С.Кримського, Т. Орлової, Ю. Павленка, Ю. Пахомова, В.Седнєва, А. Шморгуна та інших. Серед зарубіжних дослідників цивілізаційній тематиці приділяли увагу Ф. Фукуяма, Е. Де Фреде, С. Гантингтон та інші відомі політичні філософи.

У сучасній науці існує багато визначень цивілізації. Так, на думку С. Кримського, цивілізацію слід розглядати, як окрему, відносно автономну, здатну до самоорганізації та саморозвитку поліетнічну соціокультурну систему, яка має свої географічно-часові виміри, базові духовно-культурні цінності і відносно стійкі структури економічних, суспільно-політичних та культурних форм [1, с. 8].

С. Гантингтон визначає цивілізацію як певну культурну спільноту. На його переконання, ідентичність на рівні цивілізації стає все більш важливою [2, с. 18]. Як зазначають О. Харитонova та Є. Харитонов, локальні цивілізації виражають культурно-історичні, етичні, релігійні, економіко-географічні особливості окремої країни, групи країн, етносів, які пов'язані спільною долею, відображають і віддзеркалюють ритм загально-історичного прогресу, та опиняючись у його епіцентрі, то віддаляючись від нього. Кожна локальна цивілізація має

свій почерк, свій ритм, більш або менш синхронізований з ритмом світових цивілізацій. Цивілізації не є статичними формами. Це динамічні утворення еволюційного типу [3, с. 36].

Характеризуючи сучасний стан міжнародних відносин, слід зазначити, що їх сутністю є протистояння, зіткнення та конкуренція (економічна, культурна, військово-політична) різних цивілізацій. При цьому таке протистояння відбувається під певним “контролем” найбільш розвинених у світі держав.

Отримавши лідерство у світовій політичній системі наприкінці ХХ століття, США поступово втратили роль “глобального жандарма”. Міждержавні протистояння у ХХІ столітті набувають нових рис. Так відомий американський політолог З. Бжезінський у книзі «Стратегічне бачення. Америка і криза глобальної влади» наголошує на наслідках послаблення США у світовій політиці. «Якщо Америка, – пише він, – перестане відігравати ключову роль у світі, верховенство на політичній арені навряд чи здобуде один наступник Америки, як от Китай. Якщо раптова і потужна криза американської системи спричинить швидку ланцюжкову реакцію, що призведе до глобального політичного та економічного хаосу, то повільний рух Америки у бік занепаду і/та безкінечної війни з ісламом не закінчиться «коронацією» рішучого глобального наступника до 2025 року. До того часу жодна держава не буде готова виконувати ту роль, яку виконували Сполучені Штати Америки після розпаду Радянського Союзу 1991 року. Швидше за все розпочнеться тривалий етап нерішучих і дещо хаотичних перегруповань світової та регіональної влади, на якому не буде звитяжних переможців, тільки чимало невдач. Це відбуватиметься в умовах міжнародної нестабільності й навіть смертельних ризиків для світового добробуту» [4, с. 56].

За таких обставин одним із напрямків ефективного формування міжнародного безпекового середовища має стати посилення впливу на глобальні міждержавні відносини Організації Об'єднаних Націй. Однак ця Організація не реформувалася з моменту створення у 1945 р. і фактично не здатна гарантувати дотримання й виконання усіма державами фундаментальних принципів міжнародного права. Зокрема йдеться про порушення окремими державами визначених у Статуті ООН принципів незастосування сили або погрози силою, мирного вирішення міжнародних спорів, добросовісного виконання зобов'язань за міжнародним правом. Особливе занепокоєння викликають акти агресії одних держав проти інших. При цьому агресія здійснюється як відкрито (з очевидною правовою кваліфікацією таких дій держави відповідно до Резолюції Генеральної Асамблеї ООН «Визначення агресії» № 3314 від 14 грудня 1974 р.), так і у гібридній формі. Отже, сучасна система міжнародної безпеки може бути більш-менш ефективною лише за умови домінування США в різних сферах глобального співробітництва. Крім того, важливою умовою забезпечення безпеки в Європі є міцність Європейського Союзу, послідовність останнього та урядів держав-членів у проведенні єдиної безпекової політики.

З. Бжезінський зазначає: «По-перше, – сучасна міжнародна система більше не зможе запобігати конфліктам, якщо Америка не захоче чи не зможе захистити держави, які вона колись підтримувала через національні інтереси і/чи з доктринальних міркувань. Коли увесь світ усвідомить суть нових реалій, спалахнуть регіональні сутички, де сильніші держави самовільно триматимуться супроти слабших країн. Якщо могутність Америки ослабне, з'явиться вільний простір для утвердження сили, що не надто дорого коштуватиме ініціатору цих дій. По-друге, – США втратили можливість створити мирну зону безпеки поблизу Росії. По-третє, в постамериканському світі Східна Азія та Південна Азія будуть найбеззахиснішими перед міжнародними конфліктами. Занепад США зробить регіональні конфлікти частішими, потужнішими та напруженішими» [4, с. 76]. Таким чином виклики міжнародній та регіональній безпеці вимагають певних спільних кроків США та Європейського Союзу у військово-політичній сфері. У свою чергу це передбачає спільність цінностей та інтересів всіх держав Західної цивілізації.

Аналізуючи тенденції глобальних світових змін у другому десятилітті ХХІ століття В. Горбулін зазначає: «західний світ вже не так об'єднаний, як в період «холодної війни». Сьогодні США не зацікавлені, щоби об'єднана Європа стала самостійним військово-політичним

гравцем світового рівня. При цьому популярність самих Сполучених Штатів у міжнародному співтоваристві безпрецедентно впала. Європа, у свою чергу все більше намагається стати самодостатньою. І все це відбувається на фоні латентного протистояння між США з однієї сторони, та Франції і Німеччини – з іншої, а також між США та Туреччиною. Можна зробити певний висновок, що процес деконструкції світової системи виходить на фінішну пряму. За наявності спільних цінностей, все частіше лунають голоси, що країни Заходу втратили себе, а тому і втрачений сенс союзів, сформованих у XX сторіччі»[5,с.76]. Отже, трансформаційні процеси у глобальній політиці XXI сторіччя можна визначити як “кризу мирного співіснування народів”.

Світ-систему сучасного міжнародного правопорядку слід розглядати як стан протистояння різних соціокультурних систем. Таке протистояння має конфліктні прояви та визначається наступними рисами. По-перше, – глобалізаційні процеси у найбільшій мірі охоплюють економічні відносини. По-друге, – політична вестернізація значно відстала від економічної і, окрім держав західної культури, зіткнулася з жорстким протистоянням або «м'яким несприйняттям» з боку держав незахідних історико-культурних традицій. По-третє, – культурна вестернізація призводить до загострення міжцивілізаційних конфліктів, а також до руйнації «нестійких соціокультурних систем» без формування нової – сталої, адаптованої до західних зразків, соціокультурної системи. За таких умов міжнародний правопорядок втрачає риси єдності та стабільності.

Сучасний світовий порядок являє собою багаторівневу структуру, елементи якої (суб'єкти міжнародних відносин) формально діють у межах універсальних юридичних приписів, але фактично кожен міжнародний правопорядок/квазіпорядок існує за своїми самостійними правилами. Такий стан співіснування держав, різних за глибиною сприйняття *jus cogens* та здатністю їх дотримуватись, є міжнародною політичною кризою та передумовою перманентних конфліктів геоекономічного та військового характеру.

Нестабільність та нестійкість системи міжнародної безпеки стали передумовою російсько агресії проти України в 2022 році. Окрім боротьби за ресурси та за повне домінування росії в Чорноморському регіоні (в контексті дугінівської теорії – “хто контролює Чорне море, той контролює хід світової історії”) ця агресія має геноцидний характер.

Політичний характер геноциду полягає в цілеспрямованому знищенні «ворожих» народів з метою владного домінування на тій чи іншій території. При цьому ставиться додаткова мета – позбавлення «ворожого» народу державного утворення.

Аналізуючи практику Міжнародного Суду ООН, варто привернути увагу до позову України проти росії (2022 р.), в якому обґрунтовується безпідставність звернення росії до норм Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього 1948 р. під час широкомасштабного вторгнення. Ця справа має велике значення у юридичному протистоянні держав. Цікаво, що кількість країн, які підтримують позовні вимоги України по справі постійно збільшується.

Однією з найактуальніших проблем притягнення держави-агресора до міжнародної юридичної відповідальності є розроблення ефективного механізму відшкодування збитків, завданих агресивними діями. Варто наголосити на відсутності в системі міжнародного права кодифікованого універсального акта/актів щодо юридичної відповідальності агресора. Можна стверджувати, що така “глобальна юридична прогалина” певним чином призводить до посилення світового протистояння (навіть із застосуванням військової сили) держав різних цивілізацій.

У сучасних умовах стягнення збитків, завданих державою-агресором, можливе із застосуванням наступних механізмів.

1. Міжнародний Суд ООН. Зазначений міжнародний орган є найавторитетнішим серед інших судових та позасудових інституцій.

Водночас, розгляд міждержавних спорів (виокремити інтереси фізичних та юридичних осіб у процесі є неможливим) затягується на довгі роки, що нівелює ефективність принципу невідворотності міжнародно-правової відповідальності. Окрім того, у поважній міжнародній інституції відсутня методика визначення збитків, що завдаються агресивними діями держави та окупацією території. З моменту заснування МС ООН у 1945 р., ним було розглянуто декілька справ щодо відшкодування збитків, завданих неправомірними діями

держави. Зокрема, справа «Democratic Republic of the Congo v. Uganda» щодо агресивних дій Уганди у Другій Конголезькій війні («Великій Африканській війні» 1998-2003 рр.) розглядалась Міжнародним Судом ООН з 1999 р. по 2022 р. Своїм рішенням Суд зобов'язав Уганду сплатити Демократичній Республіці Конго 325 млн. доларів (3% від заявлених до компенсації 11 млрд.доларів).

2. Спеціальні Комісії щодо збитків. Такі позасудові міжнародні інституції (International Claims Commissions) можуть мати договірний характер. Зокрема, Комісію «Іран-США» було створено в 1981 р. для врегулювання конфлікту між сторонами, що виник у ході «Ісламської революції» в Ірані в 1978-1979 рр.. Комісію «Еритрея-Ефіопія» було створено угодою сторін у 2000 р. з метою врегулювання наслідків збройного протистояння 1998 р. Особливість діяльності договірних Комісій полягає в попередній згоді сторін на визнання та виконання рішень цих Комісій. Комісія «Ірак-Кувейт» формувалась на підставі рішення Ради Безпеки ООН у 1991р. для визначення компенсацій за вторгнення Іраку в Кувейт у 1990 р. Сторони конфлікту також визнавали юрисдикцію спеціальної позасудової інституції.

Перевагами International Claims Commissions порівняно з іншими міжнародними та національними судовими механізмами стягнення «компенсацій за агресію» є: можливість «обійти» принцип судового імунітету держави-порушника; розгляд позовів як держави, так і фізичних та юридичних осіб; більш-менш швидкий розгляд справи. Хоча сплата репарацій може бути розтягнута у часі. Так, Ірак сплачував репарації Кувейту (більш ніж 50 млрд. доларів) майже 30 років.

Однак, зважаючи на право вето росії в Раді Безпеки ООН, створення подібної Комісії для визначення компенсацій за наслідки агресивних дій рф в Україні є майже неможливим.

3. Європейський Суд з прав людини. У вирішенні як міждержавних спорів, так і скарг громадян проти держави-агресора – росії у зв'язку із порушенням останньою прав і свобод, які охороняються Конвенцією 1950 р., механізм ЄСПЛ втрачає ефективність, оскільки у 2022 р. росію виключено зі складу Ради Європи. Окрім того, виконання ухвалених Судом рішень проти росії (по відкритих справах) стає неможливим, оскільки у конституції рф визначено пріоритет національного права над нормами міжнародного.

Зважаючи на прецедентну практику Європейського суду з прав людини, варто звернути увагу на рішення у справі «Грузія проти росії» (38263/08) від 21 січня 2021 р., в якому зазначено, що за обстріли збройними силами рф неконтрольованої росією території Грузії (під час активної фази військових дій з 8 по 12 серпня 2008 р.) відповідальність не настає: «...у випадку військових операцій, включаючи, наприклад, збройні напади, бомбардування або обстріли, які здійснюються в ході міжнародного збройного конфлікту, взагалі не можна говорити про «ефективний контроль» над тим чи іншим районом. Сама реальність збройного протистояння і бойових дій між ворожими збройними силами, які прагнуть встановити контроль над місцевістю в умовах хаосу, означала, що жодного контролю (екстериторіального «ефективного контролю» росії – прим. авт.) над місцевістю не було. Це також виключало будь-яку форму «влади і державного агента» над особами. Це характерно і в даному випадку, враховуючи, що більша частина бойових дій відбувалася в районах, що раніше перебували під контролем Грузії» [7].

Отже, практика Європейського суду з прав людини ставить під великий сумнів можливість притягнення російської федерації до відповідальності за «артилерійський та ракетний терор» у ході збройної агресії проти України.

4. Інвестиційний арбітраж. Цей правовий інструмент може бути застосований для відшкодування збитків, завданих російською агресією бізнесу (виключно на тимчасово окупованих територіях). Переваги такого механізму: необмежені строки позовного звернення; наявний механізм процесуального забезпечення позовів та примусового виконання рішень (накладення арешту на інвестиції, стягнення коштів, примусовий продаж акцій і т.ін.)

5. Іноземні та національні судові органи. Застосування цього механізму можливе у разі прийняття національними парламентами держав нормативних актів щодо незастосування принципу судового імунітету стосовно держави-агресора (з урахуванням ознак

агресії, визначених Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1974 р. № 3314). Водночас, законодавче скасування судового імунітету держави-агресора потребує прийняття світовим співтовариством відповідних міжнародно-правових актів та формування прецедентної практики міжнародними судовими органами.

Важливим елементом “матриці” національного безпекового середовища виступають механізми позасудового та судового захисту інтересів держави, а також фізичних та юридичних осіб (зокрема тих, які забезпечують економічне зростання держави в морській сфері). Під час збройної агресії проти України збройні сили російської федерації намагаються перешкоджати використанню морських шляхів Чорного моря для торговельного мореплавства. Окрім того системно наноситься шкода портовій інфраструктурі. За таких обставин постає проблема створення ефективного механізму притягнення до відповідальності держави-агресора та стягнення завданої шкоди.

На національному рівні механізм відшкодування передбачений Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання гарантій компенсації шкоди, заподіяної внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України та воєнних дій на території України, фрахтувальникам, операторам та/або власникам морських суден та суден внутрішнього плавання, що ходять під прапором України та під прапорами іноземних держав» №361 від 29.03.2024 р.

Умови застосування Порядку наступні:

По-перше, відшкодуванню підлягає шкода, заподіяна суднам під час перебування таких суден у територіальному морі України.

По-друге, для отримання компенсації в судовласника повинен бути наявний та дієвий страховий поліс чи R&I поліс, який не покриває такі збитки або не розповсюджує свою дію на територію бойових дій [8].

Однак зазначений позасудовий механізм (за рахунок української держави) майже не використовується.

Водночас, окремими Постановами Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду, прийнятими у 2022 році визнано можливість відступу від принципу суверенного (юрисдикційного) імунітету у випадку держави-агресора.

Упродовж 2022-2025 років українські суди винесли більше 1500 рішень у справах щодо відшкодування збитків, завданих збройною агресією рф. Зокрема, щодо відшкодування збитків, спричинених інфраструктурі морських портів, розташованих в Одеській області, ухвалено майже 100 рішень. У абсолютній більшості випадків суди повністю або частково задовольнили позовні вимоги. Найбільша присуджена сума відшкодування для фізичних осіб становить 328 млн грн, а для бізнесу – 180 млрд. грн.

Але росія не визнає ці рішення й буде заперечувати проти них. Ефективних юридичних інструментів змусити її до виконання не існує. Виконання рішень в Україні також наразі неможливе – насамперед через відсутність достатньої кількості російських суверенних активів на території держави. До того ж немає визначеного рішення уряду щодо подальшої долі активів рф, вилучених у межах національного механізму конфіскації.

Іноземні суди (Франції, Німеччини, Бельгії, Великої Британії) відмовляються визнавати рішення українських судів щодо стягнення шкоди з рф та надавати дозвіл на їх примусове виконання на своїй території, посилаючись на:

1. Доктрину суверенності (юрисдикційного) імунітету держав, яка захищає майно однієї держави від юрисдикції іншої, а саме – на рішення Міжнародного Суду ООН Німеччина проти Італії 2012 р. у справі про юрисдикційні імунітети. У цьому рішенні Суд визнав, що “міжнародне звичаєве право продовжує вимагати надання державі імунітету під час розгляду справ про делікти, які ймовірно вчинені на території іншої держави її збройними силами та іншими державними органами під час ведення збройного конфлікту”[9].

2. Порушення ст.6 Конвенції 1950 р. – права на справедливий суд (доступ до суду), що виникають в таких справах, зокрема:

1) відсутність належного повідомлення відповідача про справу ;

2) відсутність представників відповідача або призначення такого за рахунок держави й здійснення активного захисту; фактично справа розглядається виключно в межах позовної заяви;

3) відсутність документів в справі мовою відповідача;

4) ненадсилання рішення суду відповідачу;

5) неможливість подальшого оскарження рішення відповідачем.

Отже, ефективного судового механізму стягнення з агресора шкоди, завданої інфраструктурі морських портів, на міжнародному та національному рівнях не створено.

Висновки. Існуюча в сучасному світі модель міжнародної безпеки побудована на принципах домінування супердержав, які виконують стримуючу і контролюючу функції в системі тотальної конкуренції цивілізацій. Норми міжнародного права за відсутності готовності держав сумлінно їх виконувати

втрачають здатність стримувати протиправні дії учасників міжнародних відносин. Конфлікт “світових ідеологій” (релігій) призводить до руйнації глобального безпекового порядку, сформованого після завершення Другої світової війни.

Сучасні Інститути забезпечення міжнародного правопорядку потребують суттєвого реформування, оскільки нездатні ефективно реагувати на “агресивні виклики ХХІ століття”.

Суттєвою перешкодою на шляху до притягнення до відповідальності держави-агресора за шкоду, завдану під час воєнних дій, є інститут судового імунітету. Судова практика європейських держав свідчить – визнання та допуск до виконання рішень українських судів щодо стягнення такої шкоди є неможливим.

Для створення нових та удосконалення існуючих механізмів визначення компенсацій, що підлягають стягненню з держави-агресора, необхідна послідовна та узгоджена усіма демократичними державами політична воля.

Національні акти в сфері національної безпеки можуть виступати лише нормативним доповненням (та імплементацією) міжнародних безпекових документів.

Список використаних джерел:

1. Цивілізаційні моделі сучасності та їх історичні корені. С. Б. Кримський, Ю. В. Павленко, Ю. М. Пахомов, С. В. Сіденко, А. А. Шморгун. К.: НАНУ. 2002. 630 с.
2. Гантингтон Семюел П. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку. Пер. з англ. Наталії Климчук. Львів. Кальварія. 2006. 474 с.
3. Харитонova О., Харитонов Є. Порівняльне право Європи: основи порівняльного правознавства. Європейські традиції. Харків.: Одиссей. 2002. 592 с.
4. Збігнев Бжезинський. Стратегічне бачення. Америка і криза світової влади. Пер. з англ. Ганна Лелів. Львів. 2012. 168 с.
5. Горбулін В. Мій шлях у задзеркалля. К. Брайт Букс. 2019. 280 с.
6. «Democratic Republic of the Congo v. Uganda» URL: <https://www.icj-cij>.
7. «Georgia v. Russia» URL: <https://www.echr.coe.int>
8. Про затвердження Порядку надання гарантій компенсації шкоди, заподіяної внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України та воєнних дій на території України, фрахтувальникам, операторам та/або власникам морських суден та суден внутрішнього плавання, що ходять під прапором України та під прапорами іноземних держав. Постанова КМУ від 29.03.2024р. № 361. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-2024-%D0%BF#Text>
9. Germany vs. Italy. URL: <https://www.icj-cij.org>

Дата першого надходження рукопису до видання: 21.09.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 22.10.2025

Дата публікації: 28.11.2025

ЗМІСТ

РОЗБУДОВА ДЕРЖАВИ І ПРАВА:**ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА КОНСТИТУЦІЙНОЇ ПРАКТИКИ**

ПОЛТОРАКОВ О. Ю. «КУЛЬТУРА ВІДМІНИ» ЯК СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЯВИЩЕ (СУСПІЛЬНО-ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА).....	3
РОГОВЕНКО О. В., РІЗНИЧЕНКО Ю. К. ДІЯЛЬНІСТЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА РІВЕНЬ ДОВІРИ ГРОМАДЯН ДО МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	12
СИТИЙ В. О. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ІНОЗЕМНИХ СУДІВ.....	20
ШТЕПА О. О., КОВАЛЕНКО С. В. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: ЗАХИСТ АВТОРСЬКИХ ПРАВ ТА ПРОМИСЛОВИХ ЗРАЗКІВ.....	27
ЯКИМОВИЧ Я. В. ЩОДО ПИТАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ У ЮРИСДИКЦІЇ ПОСАДОВИХ ОСІБ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ.....	34

ЦИВІЛІСТИКА

ПАЩЕНКО Л. В. ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ НЕОРИГІНАЛЬНИХ ОБ'ЄКТІВ, ЗГЕНЕРОВАНИХ КОМП'ЮТЕРНОЮ ПРОГРАМОЮ	55
ПЕТРОВСЬКИЙ А. В., ПЕНДЮРА М. М., СТАРИЦЬКА О. О. ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО НАДАННЯ ДОЗВОЛУ НА ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ТРЕТЕЙСЬКИХ СУДІВ.....	63
ПОЛЯКОВА А. О., КОТВЯКОВСЬКИЙ Ю. О. МЕДІАЦІЯ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНИЙ СПОСІБ ВИРІШЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ СПОРІВ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ.....	69
САДКОВСЬКИЙ С. П. ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ДОСВІД ЄС ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	74
ХАРИТОНОВА О. І., ГАЛУПОВА Л. І., МАРТИНЮК І. В. ПРИНЦИПИ ДОБРОЧЕСНОГО ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	81
ХОДЄЄВА Н. В. ПРОБЛЕМАТИКА ПРАВОВОГО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «СІМ'Я» У СІМЕЙНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ.....	88
ХОДИКО Ю. Є. ВІНДИКАЦІЯ У СИСТЕМІ ЗАХИСТУ РЕЧОВИХ ПРАВ: ВІД ДОКТРИНИ ДО СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ.....	95
ЯВОРСЬКА О. С. ПРАВОВА ОХОРОНА ТВОРІВ, ЩО СТАЛИ СУСПІЛЬНИМ НАДБАННЯМ.....	104

**АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС,
ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО**

МОЗГОВИЙ О. О. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРОЦЕДУРНИЙ РІВЕНЬ ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМАТИКИ СУТНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН.....	110
НЕГОДЧЕНКО В. О., ЛЕГЕЗА Є. О. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЖИТЛОВИХ СЕРТИФІКАТІВ НА ЗРУЙНОВАНЕ МАЙНО: ІСНУЮЧІ ПРОГАЛИНИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ.....	117
НЕНЬКО С. С. ІНСТИТУЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	125
ОВСЯНОВ В. В. АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ.....	137
ПАЛИЦЯ А. В. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА СУТНОСТІ МИТНИХ ПРОЦЕДУР.....	145
ПЛАТОНОВ І. М. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ ПРАВ ОСОБИ ПРИ ВИКОНАННІ ПОСТАНОВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПОКАРАННЯ.....	152
ПОНОМАРЕНКО Є. О. ЕЛЕКТРОННЕ ДЕКЛАРУВАННЯ ЯК БАЗОВИЙ ЗАХІД ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ: СУТНІСТЬ, ЦІЛІ ТА ХАРАКТЕРНІ ОЗНАКИ.....	160
ПУСТОВІТ Ю. Ю., ГУРЖІЙ А. В. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ПРОТИДІЯ НЕЕФЕКТИВНОМУ ВИКОРИСТАННЮ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ: РОЛЬ І ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ.....	166
САМОЙЛЕНКО О. С. ДІЯЛЬНІСТЬ ЦНАП В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ, КОРПОРАТИВНИЙ АНАЛІЗ.....	176
ТІМАШОВ В. О., ПЕТРИЦЬКИЙ А. Л., НАЗАРОВА Ж. С., ГУРЖІЙ А. В. ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК ПЕРЕМІЩЕННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОНТРОЛЬ УКРАЇНИ.....	183
ХАЛЬНОВ А. С. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ.....	193
ЧЕРДИНЦЕВ Ю. Г. МИТНІ КОМПЕТЕНЦІЇ У ПОНЯТІЙНОМУ АПАРАТІ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА.....	201
ЧОЛАК В. Д. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ.....	208
ШУМЕЙКО І. П. ЗДІЙСНЕННЯ СУДАМИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮРИСДИКЦІЇ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ЗАСТОСУВАННЯМ ЗАХОДІВ ФІНАНСОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	214
ЮРЧЕНКО Т. П. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ.....	223
ЯСИНОК Д. М. СТАНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОСТІ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ ТА ФОРМУВАННЯ ОСНОВ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮСТИЦІЇ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ОСОБИ.....	233

ФІНАНСОВЕ ПРАВО

ПАЛАМАРЧУК Д. В. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ КОРИСТУВАННЯ НАДРАМИ, ПОВ'ЯЗАНОГО З РОЗРОБЛЕННЯМ РОДОВИЩ КОРИСНИХ КОПАЛИН.....	240
---	-----

КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНАЛІСТИКА

ЧЕЧОТКА І. Р. УДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ ЗА НАПРЯМОМ ДОТРИМАННЯ МІЖНАРОДНИХ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТИВ.....	247
ШЕВЧУК В. В. ПРОЦЕДУРА ТА ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ВЛАСТИВОСТЕЙ ВИСНОВКУ ЕКСПЕРТА СУДОМ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	254
ШИПІЛОВ О. В. АНАЛІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З ПРОБЛЕМАМИ ДОПУСТИМОСТІ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ, ОТРИМАНИХ У ПОРЯДКУ МІЖНАРОДНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ.....	266
ШУГАЛЕВИЧ І. В. ПРАВОВА ПРИРОДА ПРАВОВИХ ВИСНОВКІВ КОЛЕГІЙ СУДДІВ, СУДОВИХ ПАЛАТ ТА ОБ'ЄДНАНОЇ ПАЛАТИ КАСАЦІЙНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ У СКЛАДІ ВЕРХОВНОГО СУДУ, А ТАКОЖ ВЕЛИКОЇ ПАЛАТИ ВЕРХОВНОГО СУДУ: ЗАКОНОДАВЧИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	272
ШУЛЬГА В. О. ВТРАТА ЧИННОСТІ ЗАКОНУ, ЯКИМ ВСТАНОВЛЮВАЛАСЯ КРИМІНАЛЬНА ПРОТИПРАВНІСТЬ ДІЯННЯ, ЯК ПІДСТАВА ЗАКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ СУДОМ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ.....	280
ЮРЧИШИН П. В. ЗМІСТ І МЕЖІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ ПРОКУРОРА НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ.....	289

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

BAVARYTSKYI O. V., IGNATIEVA A. I., KRIPAK R. O. INTERNATIONAL IMPACT OF TREATIES IN TIMES OF WAR.....	295
ДЕМЧИК Н. П. ФОРМИ ТА МЕТОДИ МИРНОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СПОРІВ.....	302
КОВАЛЬ Т. В., ЛУБКО І. М. ЛАТИНСЬКА ЮРИДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПУБЛІЧНОМУ ПРАВІ.....	310
КОРОЛЬОВ С. С., ІГНАТЬЄВА А. І., КУПРІЯНОВА А. О. ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОЇ ЮРИДИЧНОЇ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.....	317
КРИНИЧНА А. О. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ, БЛАГОДІЙНИХ ПОЖЕРТВ ТА БЕЗОПЛАТНОЇ ДОПОМОГИ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ.....	324
МАМЕДОВ Г. А. СТАНДАРТ ДОВЕДЕННЯ ВИНИ ОБВИНУВАЧЕНОГО У МІЖНАРОДНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ СУДІ.....	330
МАРЧЕНКО Р. В. ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ОСВІТНІЙ СФЕРІ.....	336

РЕБКАЛО М. М. ПРИНЦИПИ ТА УМОВИ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ОГЛЯД.....	342
---	------------

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ

ЛИСАК О. М. АДМІНІСТРАТИВНА ЮСТИЦІЯ В УКРАЇНІ: ГАРАНТІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ ВІД РІШЕНЬ, ДІЙ ТА БЕЗДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ.....	349
ГАЛАГАН С. О. ВИДАЧА (ЕКСТРАДИЦІЯ) ОСІБ.....	354
СВИРИДЮК Н. П. КІБЕРЗЛОЧИННІСТЬ ТА КІБЕРТЕРОРИЗМ: БАЛАНС ДОСТУПУ ДО ЦИФРОВИХ ДОКАЗІВ І ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	363
ЦЮПРИК Н. О. ЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ВИКЛИКИ ЗАСТОСУВАННЯ OSINT: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ.....	370
ТИМЧИШИН К. В. СУБ'ЄКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БІОЛОГІЧНОЇ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА НАПРЯМИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ.....	379
ТАЛАНЧУК І. В., КАРМАЗА О. О., ФЕДОРЕНКО Т. В. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ПРИВАТНОГО І ПУБЛІЧНОГО ПРАВА В ПРОЦЕСІ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ.....	387
САМСІН Р. І. ТЕРМІНОЛОГІЧНІ РОЗБІЖНОСТІ СУЧАСНОГО ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО ДИСКУРСУ ЩОДО КРИПТОПРОДУКТІВ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗПОДІЛЕНОГО РЕЄСТРУ.....	395
ПОЛЯКОВ Р. Б., ПОЛЯКОВ Б. М. „KEJSERENS NYE KLÆDER“, АБО «НОВА» ПРЕВЕНТИВНА ПРОЦЕДУРА В УКРАЇНІ.....	405
НІКІТІН А. А. ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	418
ДЯКІН Я. О., КАЛАТУР М. В. ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІДСТОРОНЕННЯ ВІД ПОСАДИ ОСОБИ, ЯКА ПІДОЗРЮЄТЬСЯ АБО ОБВИНУВАЧУЄТЬСЯ У ВЧИНЕННІ ЗЛОЧИНУ.....	426
ДІХТІЄВСЬКИЙ П. В., СУСАК М. С. ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО У СФЕРІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК СКЛАДОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ.....	432
АРАПАКІ М. В. ЕТИЧНІ ТА ДИПЛОМАТИЧНІ АСПЕКТИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ СПІВРОБІТНИКІВ ПОЛІЦІЇ.....	441
БЄЛОУСОВА К. О., ЗАБОЛОТНА Л. В., ТИЛЬЧИК В. В. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДОВЕДЕННЯ ВИНИ ПЛАТНИКА ПОДАТКІВ В УМОВАХ ОНОВЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА.....	449
СКРИЛЬ С. А. НАЦІОНАЛЬНА МОРСЬКА БЕЗПЕКА В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ ТА КРИЗИ СВІТОВОГО ПОРЯДКУ.....	459

CONTENTS

DEVELOPMENT OF STATE AND LAW:**ISSUES OF THEORY AND CONSTITUTIONAL PRACTICE**

POLTORAKOV. O. YU. “CULTURE OF CANCELLATION” AS A SOCIO-LEGAL PHENOMENON (SOCIO-HISTORICAL RETROSPECTIVE).....	3
ROGOVENKO O. V., RIZNYCHENKO YU. K. LOCAL SELF-GOVERNMENT ACTIVITIES AND THE LEVEL OF CITIZENS' TRUST IN LOCAL AUTHORITIES IN THE CONDITIONS OF MARTIAL STATE.....	12
SYTYI V. O. PROBLEMATIC ISSUES OF LEGAL REGULATION OF RECOGNITION AND ENFORCEMENT OF DECISIONS OF FOREIGN COURTS.....	20
SHTEPA O. O., KOVALENKO S. V. LEGAL REGULATION OF DESIGN ACTIVITIES IN UKRAINE: PROTECTION OF COPYRIGHT AND INDUSTRIAL DESIGNS.....	27
YAKYMOVYCH YA. V. REGARDING THE ISSUE OF POWERS WITHIN THE JURISDICTION OF OFFICIALS OF THE CENTRAL EXECUTIVE AUTHORITIES OF UKRAINE.....	34

CIVILISTICS

PASHCHENKO L. V. CERTAIN ISSUES IN DEFINING THE LEGAL REGIME OF NON-ORIGINAL OBJECTS GENERATED BY A COMPUTER PROGRAM.....	55
PETROVSKY A. V., PENDYURA M. M., STARYTSKA O. O. PROCEDURAL ASPECTS OF PROCEEDINGS IN CASES CONCERNING THE GRANTING OF PERMISSION FOR THE ENFORCEMENT OF ARBITRAL AWARDS.....	63
POLYAKOVA A. O., KOTVYAKOVSKYY YU. O. MEDIATION AS AN ALTERNATIVE METHOD OF RESOLUTION OF CIVIL DISPUTES: PROBLEM ASPECTS AND DIRECTIONS FOR IMPROVEMENT.....	69
SADKOVSKYI S. P. CIVIL LIABILITY IN THE FIELD OF INFORMATION TECHNOLOGY: EU EXPERIENCE AND PROSPECTS FOR UKRAINE.....	74
KHARYTONOVA O. I., HALUPOVA L. I., MARTYNIUK I. V. PRINCIPLES OF ETHICAL USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE EDUCATIONAL PROCESS.....	81
KHODIEIEVA N. V. THE ISSUE OF THE LEGAL DEFINITION OF THE CONCEPTS OF “FAMILY” AND “FAMILY MEMBERS” IN THE FAMILY CODE OF UKRAINE.....	88
KHODYKO YU. E. VINDICATION IN THE SYSTEM OF PROTECTION OF REAL RIGHTS: FROM DOCTRINE TO CONTEMPORARY CHALLENGES OF JUDICIAL PRACTICE	95
YAVORSKA O. S. LEGAL PROTECTION OF WORKS THAT HAVE ENTERED THE PUBLIC DOMAIN.....	104

**ADMINISTRATIVE LAW AND ADMINISTRATIVE PROCEDURE,
INFORMATION LAW**

MOZHOVYI O. O. ORGANIZATIONAL AND PROCEDURAL LEVEL OF UNDERSTANDING THE PROBLEM OF THE ESSENCE OF STATE POLICY IN THE SPHERE OF LAND RELATIONS.....	110
NEHODCHENKO V. O., LEHEZA YE. O. LEGAL REGULATION OF HOUSING CERTIFICATES FOR DESTROYED PROPERTY: EXISTING GAPS AND WAYS FOR IMPROVEMENT.....	117
NENKO S. S. INSTITUTIONAL CAPACITY OF PUBLIC ADMINISTRATION BODIES IN ENSURING THE DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP.....	125
OVSYANOV V. V. ADMINISTRATIVE AND TORT POLICY OF THE STATE IN THE SPHERE OF TAXATION: CONCEPTUAL FOUNDATIONS.....	137
PALYTSIA A. V. PROBLEMATIC ASPECTS OF DEFINING THE CONCEPT AND ESSENCE OF CUSTOMS PROCEDURES.....	145
PLATONOV I. M. ADMINISTRATIVE AND LEGAL GUARANTEES OF HUMAN RIGHTS IN THE EXECUTION OF DECISIONS ON ADMINISTRATIVE PENALTIES.....	152
PONOMARENKO YE. O. ELECTRONIC DECLARATION AS A BASIC MEASURE OF FINANCIAL CONTROL: ESSENCE, GOALS AND KEY FEATURES.....	160
PUSTOVIT YU. YU., GURZHII A. V. ADMINISTRATIVE AND LEGAL OPPOSITION TO THE INEFFICIENT USE OF FUEL AND ENERGY RESOURCES IN UKRAINE: THE ROLE AND PROSPECTS OF RENEWABLE ENERGY.....	166
SAMOILENKO O. S. ACTIVITIES OF THE CENTRAL ADMINISTRATIVE CENTER UNDER MARTIAL LAW: LEGAL REGULATION, CORPORATE ANALYSIS.....	176
TIMASHOV V. O., PETRYTSKYI A. L., NAZAROVA ZH. S., GURZHII A. V. GROUNDS AND PROCEDURE FOR THE MOVEMENT OF HUMANITARIAN AID ACROSS THE CUSTOMS BORDER OF UKRAINE.....	183
KHALNOV A. S. INFORMATION AND ANALYTICAL SUPPORT OF ADMINISTRATIVE CONTROL IN THE FIELD OF CONSUMER RIGHTS PROTECTION.....	193
CHERDYNTSEV YU. H. CUSTOMS COMPETENCES IN THE CONCEPTUAL APPARATUS OF CUSTOMS LEGISLATION.....	201
CHOLAK V. D. PECULIARITIES OF LEGAL REGULATION IN THE FIELD OF ENSURING PUBLIC SECURITY AND ORDER IN THE DEOCCUPIED TERRITORIES.....	208
SHUMEIKO I. P. EXERCISE OF JUDICIAL CONTROL OVER THE APPLICATION OF FINANCIAL RESPONSIBILITY MEASURES BY COURTS OF ADMINISTRATIVE AND COMMERCIAL JURISDICTION.....	214
YURCHENKO T. P. THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE CONCEPT AND LEGAL NATURE OF ADMINISTRATIVE SERVICES.....	223

YASYNOK D. M. THE FORMATION OF STATEHOOD IN EUROPEAN COUNTRIES AND THE FORMATION OF THE FOUNDATIONS OF ADMINISTRATIVE JUSTICE IN THE FIELD OF PROTECTION OF THE RIGHTS AND LEGITIMATE INTERESTS OF THE INDIVIDUAL.....	233
---	------------

FINANCIAL LAW

PALAMARCHUK D. V. FOREIGN EXPERIENCE OF LEGAL REGULATION OF SUBSOIL USE TAXATION RELATED TO THE DEVELOPMENT OF MINERAL DEPOSITS.....	240
---	------------

CRIMINAL PROCEDURAL LAW AND FORENSIC SCIENCE

CHECHOTKA I. R. IMPROVING THE FORENSIC SUPPORT OF CRIMINAL PROCEEDINGS AGAINST MINORS IN THE DIRECTION OF COMPLIANCE WITH INTERNATIONAL AND EUROPEAN STANDARDS.....	247
SHEVCHUK V. V. PROCEDURE AND FEATURES OF EVALUATION OF THE EXPERT'S OPINION OF THE EXPERT IN CRIMINAL PROCEEDINGS.....	254
SHYPILOV O. V. ANALYSIS OF JUDICIAL PRACTICE RELATED TO THE PROBLEMS OF ADMISSIBILITY OF ELECTRONIC EVIDENCE OBTAINED THROUGH INTERNATIONAL LEGAL ASSISTANCE.....	266
SHUHALEVICH I. V. THE LEGAL NATURE OF LEGAL OPINIONS OF PANELS OF JUDGES, JUDICIAL CHAMBERS AND THE JOINT CHAMBER OF THE CRIMINAL COURT OF CASSATION WITHIN THE SUPREME COURT, AS WELL AS THE GRAND CHAMBER OF THE SUPREME COURT: LEGISLATIVE STATUS AND DEVELOPMENT PROSPECTS.....	272
SHULHA V. O. LOSS OF VALIDITY OF THE LAW ESTABLISHING THE CRIMINAL ILLEGALITY OF AN ACT AS A BASIS FOR THE CLOSURE OF CRIMINAL PROCEEDINGS BY THE COURT OF FIRST INSTANCE.....	280
YURCHYSHYN P. V. CONTENT AND LIMITS OF THE PROSECUTOR'S POWERS AT THE STAGE OF PRE-TRIAL INVESTIGATION.....	289

INTERNATIONAL LAW

BABARYTSKYI O. V., IGNATIEVA A. I., KRIPAK R. O. INTERNATIONAL IMPACT OF TREATIES IN TIMES OF WAR.....	295
DEMCHYK N. P. FORMS AND METHODS OF THE PEACEFUL SETTLEMENT OF INTERNATIONAL DISPUTE.....	302
KOVAL T. V., LUBKO I. M. LATIN LEGAL TERMINOLOGY IN INTERNATIONAL PUBLIC LAW.....	310
KOROLOV S. S., IGNATIEVA A. I., KUPRIANOVA A. O. PROBLEMS OF INTERNATIONAL LEGAL ASSISTANCE TO THE POPULATION IN TODAY'S CONDITIONS.....	317
KRYNYCHNA A. O. THE CONCEPT AND ESSENCE OF HUMANITARIAN AID, CHARITABLE DONATIONS AND FREE ASSISTANCE: THEORETICAL AND LEGAL ANALYSIS.....	324

MAMEDOV G. A. THE STANDARD OF PROOF OF THE ACCUSED'S GUILT IN THE INTERNATIONAL CRIMINAL COURT.....	330
MARCHENKO R. V. HISTORICAL DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL COOPERATION IN THE FIELD OF EDUCATION.....	336
REBKALO M. M. PRINCIPLES AND CONDITIONS OF RESTRICTION OF HUMAN RIGHTS AND FREEDOMS: INTERNATIONAL LEGAL REVIEW.....	342

TOPICAL ISSUES OF JURIDICAL SCIENCE

LYSAK O. M. ADMINISTRATIVE JUSTICE IN UKRAINE: GUARANTEES OF THE IMPLEMENTATION OF THE RIGHT TO JUDICIAL PROTECTION AGAINST DECISIONS, ACTIONS AND INACTION OF PUBLIC AUTHORITIES.....	349
GALAGAN S. O. EXTRADITION (SURRENDER) OF PERSONS.....	354
SVYRYDIUK N. P. CYBERCRIME AND CYBERTERRORISM: BALANCING ACCESS TO DIGITAL EVIDENCE AND PROTECTING HUMAN RIGHTS.....	363
TSIUPRYK N. O. ETHICAL AND LEGAL CHALLENGES OF OSINT APPLICATION: FOREIGN EXPERIENCE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN STANDARDS.....	370
TYMCHYSHYN K. V. SUBJECTS ENSURING BIOLOGICAL AND ENVIRONMENTAL SECURITY IN UKRAINE: ADMINISTRATIVE AND LEGAL PRINCIPLES OF ACTIVITY AND DIRECTIONS FOR THEIR IMPROVEMENT.....	379
TALANCHUK I. V., KARMAZA O. O., FEDORENKO T. V. THEORETICAL, METHODOLOGICAL AND APPLIED PRINCIPLES OF THE INTERACTION OF PRIVATE AND PUBLIC LAW IN THE PROCESS OF LEGAL ENSURANCE OF AN INCLUSIVE SOCIETY IN UKRAINE.....	387
SAMSIN R. I. TERMINOLOGICAL DIVERGENCES IN THE MODERN FINANCIAL AND LEGAL DISCOURSE REGARDING CRYPTOPRODUCT DISTRIBUTED LIST TECHNOLOGY.....	395
POLIAKOV R. B., POLIAKOV B. M. „KEJSERENS NYE KLÆDER“, OR THE “NEW” PREVENTIVE PROCEDURE IN UKRAINE.....	405
NIKITIN A. A. PROBLEMS AND DIRECTIONS FOR IMPROVING ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF ENTREPRENEURSHIP.....	418
DIAKIN YA. O., KALATUR M. V. PROCEDURAL REGULATION OF THE SPECIFICS OF THE ACTIVITIES OF THE PRESIDENT OF UKRAINE DURING THE REMOVAL FROM OFFICE OF A PERSON SUSPECTED OR ACCUSED OF COMMITTING A CRIME.....	426
DIKHTIIEVSKYI P. V., SUSAK M. S. PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN THE FIELD OF PRESCHOOL EDUCATION AS A COMPONENT OF THE SOCIAL INFRASTRUCTURE OF A SETTLEMENT.....	432
ARAPAKI M. V. THE ETHICAL AND DIPLOMATIC ASPECTS OF INTERCULTURAL COMMUNICATION IN ENGLISH BY THE POLICE OFFICERS.....	441

BIELOUSOVA K. O., ZABOLOTNA L. V., TYLCHYK V. V. CERTAIN ASPECTS OF PROVING THE GUILT OF A TAXPAYER IN THE CONDITIONS OF UPDATE OF TAX LEGISLATION.....	449
SKRYL S. A. NATIONAL MARITIME SECURITY IN THE CONTEXT OF INTERNATIONAL SECURITY AND WORLD ORDER CRISIS.....	459

